

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

**ХІІІ Всеукраїнська
науково-практична конференція**

**ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА
В УКРАЇНІ:
СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ**

Суми, 11-12 травня 2017 р.

рекламних слоганів бренду: «Козак є в кожному», «Будь козаком», «Козацькому роду нема переводу», «За честь, за волю, за козацьку долю».

Національні цінності у рекламних слоганах виражені концептами єдності, імперативними формами із закликом купувати українське. Використання цінностей зумовлено авторськими способами інтерпретації подій та явищ навколишнього світу, цінності контролюють рекламний креатив.

У період відносної економічної та політичної стабільності використання патріотизму в слоганах комерційної реклами значно знизилось. Слогани комерційної реклами мотивують споживачів придбати товар чи послугу раціональними переконаннями. У 2017 р. серед емоційних мотивів апеляція до патріотизму споживача не набула нових форм та значного поширення. Значно частотнішими є інші різновиди емоційних мотивів, наприклад: «Тобі личить моє кохання» ТМ «Золотий вік», «Колекція ваших почуттів» ТМ AURUM (мотив любові); «Новий CITROËN C3 – унікальний, як і ти» ТМ CITROËN, «Унікальне каско» ТМ UNIQA, «Доки інші вагаються, я досягаю» ТМ TOYOTA, «Будь стильною» ТМ «Меха Люкс» (мотив значимості та реалізації); «Життя – біль. Ерозія» медичного центру «ОН Клінік Суми» (мотив страху), «Безмежний смартфон» ТМ SAMSUNG (мотив свободи), «Сезон гладеньких ніжок розпочато» медичного центру «ЕЛЕДІЯ» (мотив відкриття).

Вербальна складова реклами, слогани, має сприяти формуванню потреб споживача (через означення рекламних потреб та мотивів) та забезпечувати психологічне прагнення до їх задоволення. Під тиском соціокультурних факторів емоційна мотивація комерційних слоганів здатна відображати суспільні зміни (через призму використаних лексичних засобів, імперативних форм та мовних зворотів).

Отже, тенденції ринку комерційної реклами свідчать про зацікавленість рекламодавців рекламою з емоційною мотивацією. У 2014–2016 рр. домінантним, ключовим у вербальному компоненті був мотив патріотизму. Зі стабілізацією політичної та економічної ситуації в країні патріотична мотивація у рекламі продовжує зустрічатися серед емоційних мотивів, але станом на квітень 2017 р. не є найбільш використовуваною. Подальше дослідження цієї теми є перспективним, оскільки сприятиме підвищенню ефективності комерційної реклами.

Список літератури

1. Павловська І. В. Мовно-структурні особливості побудови українських та американських слоганів / І. В. Павловська // Наукові записки. Серія «Культура і соціальні комунікації». – 2009. – №. 1. – С. 128–137.
2. Лещенко О. В. Структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні особливості німецьких і українських рекламних слоганів: автореф. дис. на здоб. наук. ст. канд. філ. наук / Лещенко Олеся Вікторівна. – Донецьк, 2014 – 22 с.
3. Блюм М. А. Основы использования средств рекламы в коммерческой деятельности : учеб. пособие / М. А. Блюм, Н. В. Молоткова. – Тамбов : Издательство ТГТУ, 2006. – 160 с.

ІНТЕРПРОФЕСІЙНІ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКІ КОМУНІКАЦІЇ ДОКТОРА МЕДИЦИНИ С. ПАРФАНОВИЧ

*Людмила Яременко,
старший викладач СумДУ*

У статті розглянуті окремі аспекти інтерпрофесійної культурно-просвітницької діяльності доктора медицини С. Парфанович у перші десятиліття ХХ століття в Західній Україні, її наукові роботи з гігієни та санітарії, проти алкоголізму та табакокуріння.

Ключові слова: С. Парфанович, доктор-гігієніст, просвітництво, «Союз Українок».

INTERPROFESSIONAL CULTURAL-ENLIGHTENMENT COMMUNICATIONS BY DOCTOR of MEDICINE S. PARFANOVICH

Ludmila Yaremenko,

senior lecturer, *Sumy State University*

The article examines some aspects of interprofessional cultural-enlightenment communication by doctor of medicine S. Parfanovich in the first decade of 20th century in western Ukraine, her scientific works on hygiene and sanitation, fight alcoholism and tobaccoaddiction.

Keywords : *S. Parfanovich, doctor- hygienist, public figure , “Union of Ukrainians”*

Професійна комунікативна компетенція сьогодні передбачає високий рівень мовної культури фахівця, що забезпечує налагодження контактів з колегами, адекватне реагування на позицію співрозмовника, контроль власної мовленнєвої поведінки та емоцій, досягнення запланованих результатів спілкування. Прагматичне успішне спілкування майбутнього спеціаліста в стереотипних ситуаціях визначається рівнем його інтеріоризації (*вмінням реалізувати власне я, творити й виражати себе, використовуючи ресурси мови, досягати високого рівня виразності*), бажанням молоді людини вчитися, враховувати досвід своїх попередників у професії, творчо його використовувати, а значить формувати свою індивідуально-креативну манеру мовленнєвої поведінки.

Отже, в центрі нашого наукового дослідження є постать Софії Миколівни Парфанович (1898 – 1968), однієї з перших після Софії Окуневської жінки-доктора медичних наук, що спеціалізувалась на акушерстві та гінекології, одна із фундаторок Гігієнічного товариства у Львові (1929 р.), голова протиалкогольного та протинікотинного товариства «Відродження» та його однойменного друкованого органу (1929-1936рр.), науковець, організатор медичної освіти на Правобережній Україні, популяризатор медичних знань, письменниця, громадська діячка. Інтерпрофесійні, науково-просвітницькі комунікації лікаря-гінеколога С. Й. Парфанович у боротьбі за здоров'я жінки та дитини спрямовані у сьогодення, є актуальними й майже 120 років поспіль.

Метою нашої роботи є дослідити окремі аспекти інтерпрофесійної діяльності доктора медицини Софії Парфанович.

У перші десятиліття ХХІ ст. спостерігаємо інтерес науковців до професійної, наукової та творчої спадщини людей, що своєю подвижницькою працею закладали підвалини української медичної галузі в Україні, зокрема С. Парфанович. Серед дослідників життя і фахової діяльності цієї жінки-лікаря є О. Кіцера з низкою статей – «На сторожі материнства» [1, с. 122-128], «Софія Парфанович (1898 – 1968) – лікар акушер-гінеколог, письменниця і громадська діячка (до 110-річчя з дня народження)» [2]; М. Павловський, С. Кухта «На схрещених дорогах» життя Софії Парфанович: до 100-річчя УЛТ у Львові» [3]; Л. Потапюк, Л. Мялковська «Жінки Західної України у боротьбі за формування національного світогляду: сторінки історії» [4], Я. Ганіткевич «Українські лікарі» та деякі інші. Ця особистість привернула увагу й польського дослідника І. Білавича у зв'язку з діяльністю на Галичині такої інституції з охорони здоров'я, як «Народна лікарня» [5]. Увага до цієї теми поглиблюється через гендерний аспект у професійній діяльності, оскільки лікарська практика доктора медицини Софії Парфанович на початку ХХ ст. складала конкуренцію чоловікам, що вважали лише себе фаховими гінекологами та акушерами.

Отже, інтерпрофесійні комунікативні обрії лікаря Софії Парфанович спрямовані у наш час, є потужним мотиваційним засобом для студенток спеціальності «Лікарська справа», зразком для наслідування.

Софія Миколівна Парфанович народилася 7 червня 1898 р. у сім'ї, що зберегла традиції стародавнього шляхетського роду. Обрала лікарську справу, як і її брати Костянтин і Теодор, у першому поколінні. Але всі троє мали університетську освіту. Перші кроки на шляху до медичного факультету Львівського університету (*де вона була першою студенткою*) – це жіноча гімназія, яку вона закінчила 1916 р. з *визначним успіхом*. За порадою батька обрала шлях у природничі науки, світ німецької філософії та літератури.

Здобуваючи лікарський фах, два роки студіювала медицину у Празі, а 1926 р. отримує диплом доктора медицини. Принагідно слід зазначити, що під час навчання перебуває в науковому середовищі, що відповідало на виклики суспільства, – у Чехії була активним членом Української академічної громади та Жіночого студентського товариства, у Львові – діяльним учасником Медичної громади. А з 1926 р. переймається ідеологією жіночого руху і стає членом «Союзу Українок», в якому працює і за кордоном (у Німеччині та Америці) упродовж всього свого життя.

Починаючи свою медичну практику ординатором Загального Шпиталю (лікарні) у Львові, лікар Парфанович розуміла, що шлях у професію буде важким, треба буде постійно доводити свою компетентність, впевнено прокладати шлях своїм послідовникам. Як спеціаліст з акушерства та гінекології усвідомлювала свою відповідальність за здоров'я жінки, майбутньої матері, – забезпечити її від хвороб, подарувати повноцінне життя упродовж дітородного віку. Самовіддана праця, досвід вивели її в ряд визнаних пацієнтами фахівців, стає членом Українського лікарського товариства Львова (1926 р.). Наукові комунікації жінки-доктора медицини знайшли відображення у доповідях на лікарських з'їздах, а також у працях, оприлюднених на сторінках «Лікарського Вісника».

Важливим етапом у становленні дипломованого лікаря є її робота у відомому у Західній Україні та Європі шпиталі «Народна лікарня» ім. Митрополита А. Шептицького (1932 – 1939 рр.), організованому Є. Озаркевичем, спочатку на 4 відділення – очне, хірургічне, терапевтичне та гінекологічне. Серед 12 лікарів (*М. Вахнянин, Я. Грушкевич, С. Окуневська-Морачевська, Р. Брайтер, К. Вільчек, А. Вольф, С. Заблоцкий та ін.*) працювала безоплатним ординатором і С. Парфанович (пацієнти сплачували символічний внесок у 1 польський злотий). До речі, будівництво цього шпиталю фінансував сам Митрополит, дороговартісне обладнання придбала Святоуспенська Лавра монахів-студитів [1, с. 124], *«... усім хворим лікарі з «Народної лікарни» надавали безкоштовну медичну допомогу. Це був дуже яскравий соціальний і водночас національно-патріотичний проект»* [5, с. 27].

Найбільш відома у лікарському середовищі перших десятиліть ХХ ст. С. Парфанович як лікар-гігієніст, одна із фундаторів Українського гігієнічного товариства (м. Рогатин – Львів, 1929 р.), де очолила протиалкогольну та протинікотинову секцію. Зауважимо, що цей напрямок боротьби за здоров'я нації понад 100 років тому був поширений як у Європі, так і на Західній Україні (*є не розв'язаною проблемою у повному обсязі і сьогодні*). Діяльності Товариства сприяли не тільки греко-католицька церква, а й «Просвіта», «Пласт», «Союз Українок», «Рідна школа». Дослідник О. Кіцера наводить ряд фактів, найбільш показовий серед них – *«... Особливо нестримних «прихильників Бахуса» приводили до присяги в церкві і записували до спеціальної книги. Порушників присяги ганьбили та виганяли з села»* [1, с. 126]. Як свідчать сучасники, лікар С. Парфанович свідомо дотримувалася абстиненції (*цілковитого утримання від вживання спиртних напоїв*), не відходила від неї незважаючи на обставини (наприклад, під час зустрічі з наркомом здоров'я України І. І. Овсієнком у Києві 1940 р.), за будь-якої нагоди повторювала, що абстиненція є запорукою здорової нації, жінка і алкоголь поняття несумісні.

Польський дослідник І. Білавич наводить такі рядки із спогадів лікарки-гігієніста: *«... То був справді імпазантний зрив, і ми були щасливі, що в його розгарі знайшли живу*

могутню ідею, як стала для нас просто релігією. Ми йшли сміло на бій! Їздили, говорили, пропагували, писали. Ми були молоді і боєздатні, повні сил і пориваючого темпераменту» [6]. Цей час є вельми продуктивним у науковій і популяризаторській біографії С. Парфанович, розширюється поле її наукових комунікацій: статті – «Алкоголь і туберкульоз» (1930), «Відродження і політика» (1933), «Лають нас»... У відповідь Вістникові і всім, що їм дошкуляє наша політика» (1937), «Тютюн і народна господарка» (1932), «Уміркованість чи цілковита стриманість» (1932), «Чому українець мусить бути абстинентом?» (1936), «Шкідливий вплив алкоголю на здоровля дитини» (1929) та ін.

Великого розголосу серед матерів і педагогів мала остання із наведених – «Шкідливий вплив алкоголю на здоровля дитини», де подані аналітичні факти відставання у фізичному та розумовому розвитку дітей – хлопчиків і дівчаток, що вживали спиртні напої. Так, не можуть опанувати шкільну програму 21,7% хлопчиків та 18% дівчаток проти 1% і 13% у здорових дітей [7]. Але зусилля лікарів і прихильників руху тверезості не дали, на жаль, очікуваних результатів. Підсумовуючи 8-річну діяльність Товариства «Відродження», С. Парфанович зазначила, що «...велика частина громадянства стояла сторони нашого руху... Серед львівської, просто поголовної вживаючої алкоголь громади, я була чужа й дивачна... Стільки років травлена, як дике звіря, я втомлена й осамітнена...», бачила причину в тому, що утвердження антиалкогольної ідеології вносило важливі зміни в деякі елементи традиційного багатовікового укладу життя простих людей, до яких останні просто були неготові [6].

Просвітницькі комунікації лікаря-гігієніста стосувалися різних аспектів здорового способу життя, не пов'язаних безпосередньо з основною фаховою діяльністю. Зокрема догляду за ротовою порожниною та зубами. Так у публікації «Як же зуби шанують?» подає свої 6 порад, серед яких «1) Не їсти ні надто гарячої, ні надто студеної страви. Інакше від цього трісне «зубовина» (тобто емаль); 2) «Не гризти нічого твердого»; 3) «Кожна людина повинна мати щіточку до зубів, і то виключно для себе самої. Мити зуби треба літньою водою, і можна до неї додати соли або мила, а найліпше взяти на щіточку крейди, або меленого й дрібно потовченого угля з м'якого дерева» і т.д. [8]. Навіть про облаштування в кожній оселі «виходка»- туалету, необхідності вчити дітей ним користуватися тощо.

Безумовно, широка просвітницька діяльність доктора медицини С. Парфанович зосереджувалась також і на сторінках популярних видань, в першу чергу для жіноцтва – містянок і селянок. Так, у часописі «Українка» вела рубрику «Здоров'я – наш скарб», а у щомісячнику «Українська господиня» (додатку до «Сільського господаря») – «Домашнє лікування». Де давала поради з догляду за хворими, рекомендації щодо санітарії та гігієни у побуті, правильного харчування дорослих і дітей [9]. Під час роботи над темою, ми знайшли інформацію також про «Гігієнічний календар», підготовлений до друку С. Парфанович від «Союзу Українок» і виданий в одній із друкарень м. Львова. Отже, в просвітницьке комунікативне поле лікаря залучалися широкі верстви населення, охоплювалися різноманітні цільові аудиторії.

Науково-просвітницька діяльність практикуючого лікаря згодом переросла у науково-педагогічну сферу. Так, 1939 р. Софія Миколівна починає працювати асистентом у гінекологічній і акушерській клініці Львівського університету, захищає дисертацію на тему «Метастази злоякісних новотворів яєчників до центральної нервової системи», згодом її обирають на посаду доцента.

Сфера наукових інтересів доктора медицини доволі широка, охоплювала як вузькоспеціальні проблеми гінекології, так гостросоціального спрямування, звернені до освіченої частини громади. Серед таких наукових досліджень слід назвати «Чоловік та жінка – статеві гігієна», що тричі перевидавалося (1923, 1932, 1945 рр.), «Велика гігієна жінки» (1939), «Мала гігієна жінки» (1949), «Перша поміч та догляд хворого» (1936),

«Протеїнотерапія деяких жіночих захворювань» (1936), «Знеболювання пологів» (1952), «Відношення молодечої злочинності до умового недорозвитку» (1962), «Деякі аспекти гострого алкоголізму» (1964) та ін. У цілому серед наукових здобутків понад 30 медичних статей у «Лікарському Віснику», книжок та брошур, інших видань. Підсумовуючи, слід зазначити, що клінічна, викладацька й виховна діяльність утворили потужне інтерпрофесійне комунікативне поле, що віддзеркалювало і лікарський обов'язок, і досвід, і уважне ставлення до пацієнтів, і ентузіазм, і високий патріотизм на ниві охорони здоров'я.

С. М. Парфанович в історії української медицини виступила також в іпостасі організатора медичної освіти, зокрема підготовки (вишколу) медичних сестер. Спочатку виступала в якості лектора-викладача на курсах, організованих різними громадськими осередками, пізніше, за рекомендацією львівського лікаря М. Панчишина, директора фельдшерсько-акушерської школи (медичного технікуму). У червні 1941 р. відбувся випуск перших 20 акушерок (молодих українок). Німецька окупація м. Львова поклала край цій роботі.

З 1945 року у житті С. Парфанович починається складний період еміграції тривалістю у 24 роки, спочатку до Австрії, де працювала в окружній загальній лікарні в м. Куфштайні, згодом лікарем пологового будинку м. Тельса, а з 1949 р. – до Америки, де продовжила лікарську практику, цьому сприяло добре володіння нею англійською мовою. За океаном показала високий рівень свого медичного фаху: працювала в одній із лікарень штату Огайо, пізніше – в гінекологічному відділенні шпиталю Святого Хреста в м. Детройті, здобула визнання й американських колег. Там, далеко від рідного краю, доктор медицини продовжує свою діяльність в Українському лікарському товаристві Північної Америки, головою якого була впродовж трьох каденцій – 1952, 1953 та 1954 рр. Так, інтерпрофесійні комунікації С. Парфанович набули крос-культурних рис, міжнаціонального виміру.

Досить великим за обсягом є її письменницький спадок. У 1936 р. вийшла друком перша збірка оповідань «Ціна життя», друга «Інші дні» вже в еміграції. І хоча творча діяльність лікаря, громадської діячки – це тема наступного наукового дослідження, треба зазначити, що невеликі форми також пов'язані з медициною, лікарнею, переживаннями хворої людини. Як справжній професіонал навіть у художніх творах порушує проблеми милосердя, співчуття, важливі питання деонтології, вартості людського життя, евтаназії тощо.

Отже, підсумовуючи, слід зазначити, що справжній професіонал, який упродовж свого життя цілеспрямовано йде до вершин свого фаху, наполегливо працює, розширює наукові горизонти, віддаючи свій талант на службу людям, охороняє їх здоров'я, як доктор медицини Софія Миколівна Парфанович, вартий наслідування молодими людьми, що роблять перші кроки у медицині.

Список літератури

1. Кіцера О. На сторожі материнства/ О. Кіцера //Лицарі пера і скальпеля. Вип.1. Музи з лікарським саквояжем. – Львів, 2011. – 200с.
2. Кіцера О.Софія Парфанович (1898-1968) – лікар акушер-гінеколог, письменниця і громадська діячка /Ол. Ом. Кіцера, Ол.Ол. Кіцера, Н. І. Кіцера. – Режим доступу: <http://archive.li/aIBSV#selection-915.0-1383.1>
3. Павловський М. «На схрещених дорогах» життя Софії Парфанович: до 100-річчя УЛТ у Львові /М. Павловський, С. Кухта. – Львів, 2010.

4. Потапюк Л. Жінки Західної України у боротьбі за формування національного світогляду: сторінки історії/ Л. Потапюк, Л. Мялковська. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer33/1253.pdf>
5. Білавич І. Внесок українських лікарів у розвиток вітчизняної науки та медичної опіки дітей та дорослих (кінець XIX – початок XX ст.). – Режим доступу: <http://lssp.ddpu.drohobych.net/article/download/91186/87452>
6. Білавич І. Жінки-медики в культурно-освітньому розвитку українства Галичини наприкінці XIX – початку XX сторіччя. – Режим доступу: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gsuk_2016_14_11.pdf
7. Про статтю С. Парфанович. – Режим доступу: http://irbis.library.te.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&C21COM=2&I21DBN=ELKKN_PRINT&P21DBN=ELKKN&Z21ID=&Image_file_name=naukovi_zapiski_pedagogika_2012-3.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
8. Болюча тема або як у Львові 100 років тому лікували зуби. – Режим доступу: <http://photo-lviv.in.ua/bolyucha-tema-abo-yak-100-rokiv-tomu-u-lvovi-likuvaly-zuby/>
9. 10 українських жіночих часописів, що видавалися у Львові на початку XX ст. до 1939 р. – Режим доступу: <http://photo-lviv.in.ua/10-ukrajinskyh-zhinochyh-chasopysiv-scho-vydavalysya-u-lvovi-vid-pochatku-hh-st-do-1939-roku/>